

איך השתנה הבית הישראלי לאורך השנים

בית הילדות שלי

סלון הזדמנויות

חבצלת דמארי

מארונוות פורמייקה לציוד שפים מקצועי, מסט רהיטים בחום לעיצוב בהיר עם השפעות סקנדינביות, מחדרים נפרדים ומרוחקים לחלל ציבורי אחד. איך השתנו המטבח והסלון בבתים שלנו לאורך השנים, ומי אחראי לכך שהספה נפרדה מהקיר ונדדה למרכז החדר

דבר המומחים:

גיל רוטק, מעצב ויזם עיצוב מטעם אפריקה ישראל מגורים: "בשנות החמישים והשישים עיצוב הדירה היה מאוד פונקציונלי, והריהוט נטה להיות סגפני. המטבח היה קטן ונפרד מהסלון, משטחי העבודה מצומצמים, והארונוות יוצרו בעבודת נגרות פשוטה. מרכז הכובד בסלון היה מזנון גדול שהכיל ספרים, חפצים שונים ותמונות משפחתיות"

מיכל גינזבורג, מעצבת פנים מטעם אפריקה ישראל מגורים: "היום יש מטבחים שבהם הארונוות הגבוהים באים בצבע שונה מהיחידות הנמוכות, ובסלון נמצא כריות, וילונות ושטיחים צבעוניים, עם שילוב של ירוק, כחול ובורדו. יש כאלה שבחורים לעצב את המטבח והסלון בסגנון כפרי-טוסקני, כי זו הפנטזיה שלהם"

קשר עין בין המטבח והסלון. חלל ציבורי בדירה עכשווית

צילום: איתי סיקולסקי

במרכז החלל שלא צמודה לקיר. לצד זה, יש כאלה שמציבים קמין בסלון, או בוחרים לעצב את המטבח והסלון בסגנון כפרי-טוסקני, כי זו הפנטזיה שלהם. "יש יותר דינמיות בעיצוב החלל הציבורי בבית", אומר רוטק. "למשל, שולחנות צד קטנים מחליפים את השולחן הגדול במרכז. הקלישאה העיצובית פינתה את מקומה לטובת חוקים פחות נוקשים". מגמה נוספת שקנתה אחיזה היא עיצוב הייטקיסטי מינימליסטי, שמקורו בחידושי הטכנולוגיה. "הטל" וויזיה הפכה להיות מסך דק על הקיר או לחלופין עברה לחדר המשפחה, כי בדירות המרווחות של ימינו יש מקום לחדר כזה", מציינת גינזבורג. "בהתאם, שידת הטלוויזיה הדומיננטית הוחלפה בשידה נמוכה נטולת מגירות ועל הקיר המרכזי בסלון נשענת ספרייה גדולה עמוסת ספרים ופרטי נוי".

ובמטבח?
"המטבחים של ימינו מאובזרים בהרבה מכשירים חשמליים משוכללים, אבל ניתן להצניע אותם באמצעות נישות וחיפויים, וכך להפוך את משטח העבודה למשטח אירוח. ניתן לתלות מסך טלוויזיה במטבח, לחבר אותו למחשב ולהפוך מתכונים בגוגל, תוך כדי עבודה".

ובעידן שבו כולם רוצים להיות מאסטר-שפים, אנשים רבים מתהדרים במטבח מקצועי שלא היה מבייש מסעדה. "חיפויי השיש התחלפו בחיפויי זכוכית ובטון ובמשטחי עבודה מנירוסטה, ויש פתרונות חכמים טכנולוגיים, כמו משטחים עולים ויורדים וארונוות שמחביאים בתוכם מזווה שלם", אומר רוטק.

איך כל ההייטק הזה מתיישב עם הצורך שלנו בחמימות ביתית?

"אין בהכרח סתירה. החמימות נוצרת באמצעות משיכות צבע בסלון ובמטבח וגם באמצעות מגמת הרטרו. הערגה לימים עברו גורמת לרבים מאיתנו לפקוד את שוקי הפשפים, ומכניסים הביתה ריהוט עתיק או כלי פורצלן שקיבלו בירושה. אני, למשל, בחרתי להסב את מכונת התפירה של סבתי ז'ל לשולחן עבודה בסלון".

רצו מטבח בצבע אבוקדו ואפשר היה לראות ארום בסלון", אומר רוטק. "מצד שני, אז גם הגיע הטרנד הסקנדינבי, סגנון עיצוב נטול קיטשיות שמאופיין בפשטות ובמינימליזם ובשימוש בעץ. בשנים אלה יש מעבר לפשטות שישראלים נטו אליה מלכתחילה בגלל האקלים, בלי עומס וכובד בבית".

עם הזמן הפורמייקה איבדה מהיקרה שלה. "בהשפעת טרנדים עולמיים, החזרה אל הטבעי הפכה להיות הבונוטו, והפורמייקה שנכחה גם במזנונים בסלון, גם בחדרי השינה ובעיקר במטבח, הוחלפה ברהיטים מעץ טבעי", מחדדת גינזבורג. "בתחילה השתמשו בעיקר בעץ כהה, כמו דובדבן ומהגוני, ובשנים האחרונות נהוג להשתמש בעץ בהיר כמו אלון, או בעץ כהה אבל מתון כמו אגוז שניתן לחוש בו את התנועה הטבעית של החומר".

בסלון ובמטבח הישראליים ניכרות כיום כמה מגמות בולטות שמתקיימות זו לצד זו. העיקרית שבהן היא העדפה של חללים גדולים ופתוחים ובחירה בגוונים בהירים של לבן, ב'ו' וקרם בריהוט ובקירות. "השימוש בגוונים בהירים נועד להעצים את יתרונות האור הישראלי והאקלים היס-תיכוני", אומרת גינזבורג. "אנשים כבר לא מסתירים את המטבח, אלא רוצים לשמור על פתיחות וקשר עין בין המטבח לסלון. במרכז המטבח יש בדרך כלל אי, שמשמש גם כמשטח עבודה וגם כשולחן לאירוח והתכנסות של המשפחה".

פנטזיה כפרית

גם רוטק וגם גינזבורג רואים תעוזה רבה יותר בעיצוב הסלון והמטבח בשנים האחרונות, פועל יוצא של החשיפה למה שקורה בעולם. "יש מטבחים שבהם הארונוות הגבוהים באים בצבע שונה מהיחידות הנמוכות, ובסלון נמצא כריות, וילונות ושטיחים צבעוניים, עם שילוב של ירוק, כחול ובורדו". דו בגוונים הבהירים, אומרת גינזבורג. "היום מקובל להציב שתי ספות מקבילות בסלון, או מערכת ישיבה

ז
וכרים את ארונוות הפורמייקה במטבח הזעיר של בית הילדות שלכם? את הסט התואם של ספות וכור-סאות בצבע חום שנרחס בסלון? אין ויכוח שהמבנה והעיצוב של המטבח והסלון הטיפוסיים בישראל השתנו מאוד לאורך השנים. משני חדרים נפרדים הם הפכו למה שמעצבים וארכיטקטים מכנים "החלל הציבורי". כיום כל מטבח שמחשיב את עצמו מתהדר ב"אי", ולהבריל מפעם בהרבה בתים הטלוויזיה נרדה מהסלון לחדר המשפחה.

ישראל של שנות החמישים והשישים התאפיינה בבנייה מהירה ובדירות קטנות. הצד האסתטי של המטבח והסלון היה פחות חשוב מהצד הפרקטי, מסביר המעצב ויזם העיצוב מטעם אפריקה ישראל מגורים גיל רוטק. "בעשורים ההם, עיצוב הדירה היה מאוד פונקציונלי, והריהוט נטה להיות סגפני. המטבח היה קטן ונפרד מהסלון, משטחי העבודה מצומצמים והארונוות יוצרו בעבודת נגרות פשוטה ובסיסית. לפעמים אפילו לא היו ארונוות עליונים אלא מדפים מצופים בטפט שכוסו בוילון. הסלון היה חדר מגורים קטן עם מעברים צרים בין הרהיטים. מרכז הכובד שלו היה מזנון גדול שהכיל ספרים, חפצים שונים ותמונות משפחתיות".

מיכל גינזבורג, מעצבת פנים מטעם אפריקה ישראל מגורים, מוסיפה: "הדירות תוכננו כך שיהיה הול כניסה מרכזי שאליו נפתחו כל החדרים. הסלון היה מעין חדר אירוח, וחדר השינה של ההורים ניצב בסמיכות לו, כדי שתהיה אפשרות להרחיב את חלל האירוח כשמגיעים הרבה אורחים".

לסגפנות היחסית התלוותה שמרנות עיצובית. "מערכת הישיבה בסלון התבססה על נוסחה אחידה: ספה תלת-מושבת, ספה דו-מושבת וכורסה בודדת, שהיו עשויות מאותו חומר ומרופדות באותו בד", נזכרת גינזבורג. "לריפוד השתמשו בעיקר בכותנה ובקורדרוי. במהלך הזמן עברו גם לרהיטי עור, אבל זה היה עור כבד ולא נושם, שלא כמו היום".

רוטק משתמש במונח "קלישאה עיצובית" כדי לאפיין את סגנון העיצוב הישראליים אימצו בשנים ההן. "האחידות הייתה חשובה ונהגו לרכוש סט רהיטים שלם. שילוב בין סגנונות או בין חומרים שונים היה הס מלהזכיר. הישראלים היו פחות מחוברים לעולם ובעיקר חיקו אלה את אלה".

כניסתה המפוארת של הטלוויזיה לחיינו השפיעה רבות על מראה הסלון. "הטלוויזיה הפכה להיות מרכז החיים", אומרת גינזבורג. "כיוון שהטלוויזיות מהסוג הישן היו גדולות בנפח, שידת הטלוויזיה הגדולה הפכה לרהיט הדומיננטי בסלון. לפעמים השידה הייתה ממש מזנון, עם דלתות ומגירות. סיי דור הרהיטים נעשה בהתאם, כשהספות והכורסאות מקיפות את שידת הטלוויזיה".

בשנות השמונים והתשעים הישראלים עדיין התקשו לזנוח את האחידות הסגנונית, אבל העיצוב עצמו השתנה מעט. "בהשפעת הסגנון ההיפי של שנות השבעים והסגנונות הצעקניות של שנות השמונים הפורמייקה הפכה להיות צבעונית. פתאום כולם